

Kauppakamarin juridiikkakatsaus

SYYSKUU 2022

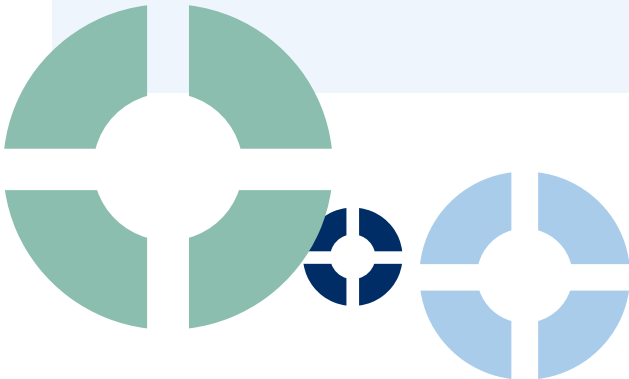
JURIDIKKAKATSAUS

KESKUS-
KAUPPAKAMARI

SISÄLTÖ

Johdanto.....	3
Uusi yhtenäispatenttijärjestelmä toteutuu 2023.....	4
Miten muutos vaikuttaa yrityksiin?	5
Kuluttajansuojasääntelyyn lukuisia muutoksia.....	7
Tavarankauppa ja digitaaliset sisällöt sekä palvelut.....	8
Omnibus -direktiivin täytäntöönpano	10
Muutokset koti- ja puhelinmyyntiin	11
Henkilöön kohdistuvat palvelut	13
Muita lainsäädäntöasioita	15
Muutoksia asunnon ja työpaikan välisten matkakustannusten verovähennyksiin	15
Eri yhteisöjen etäkokoouksia koskevat lakimuutokset tulivat voimaan heinäkuussa	16
Väärinkäytösten ilmoittajien suojelua koskeva sääntely tulossa voimaan.....	17
IPR ja EU-pakotteet	18
Tuki tietoturvan kehittämiseen	19

JOHDANTO

Lainsäädäntö ja siinä tapahtuvat muutokset vaikuttavat yrityksiin usein enemmän kuin ne itse aavistavatkaan. Uusia säädöksiä tulee jatkuvasti ja voimassa olevia lakeja tarkistetaan säännöllisesti. Yhä suurempi osa sääntelystä on peräisin Euroopan unionista, mikä tuo oman haasteensa juridiikan seuraamiseen. Yritysten kannalta keskeisiä ratkaisuja antavat puolestaan useat eri instanssit, kuten tuomioistuimet ja erilaiset lautakunnat.

Juridiikkakatsaus tuo esille keskeisiä uusia säännöksiä ja sääntelyn muutoksia sekä muita ajankohtaisia juridiikkaan liittyviä asioita. Katsauksessa arvioidaan myös, miten sääntely vaikuttaa yrityksiin. Seuraava juridiikkakatsaus ilmestyy vuodenvaihteessa 2022–23.

Lisätietoja:

Minna Aalto-Setälä

Lakimies
minna.aalto-setala@chamber.fi

Ville Kajala

Johtava asiantuntija, yhtiö-
ja arvopaperimarkkinaoikeus
ville.kajala@chamber.fi

Emmiliina Kujanpää

Johtava veroasiantuntija
emmiliina.kujanpaa@chamber.fi

Raisa Harju

Lakimies
rais.a.harju@chamber.fi

Panu Vesterinen

Hankejohtaja, LUJAT-hanke
panu.vesterinen@chamber.fi

UUSI YHTENÄISPATENTTI- JÄRJESTELMÄ TOTEUTUU 2023

Eurooppaan on tulossa uusi yhtenäispatenttijärjestelmä, jonka odotetaan tulevan voimaan ensi vuoden alkupuoliskolla. Yhtenäispatentin avulla on mahdollista yhdellä hakemuksella suojata keksintö kaikissa mukaan liittyneissä EU-maissa. Tällä hetkellä mukaan on tulossa 17 EU-maata, joihin kuuluu myös Suomi. Uusi eurooppalainen patenttijärjestelmä on merkittävin muutos mitä alalla on tapahtunut vuosikymmeniin. Taustalla on aito tarve turvata eurooppalaisten yritysten kilpailukyky, erityisesti suhteessa USA:han ja Kiinaan.

Uuden eurooppalaisen patenttijärjestelmän synnyttäminen on ollut hidasta, sillä sitä on yritetty saada aikaan lähes viisikymmentä vuotta. Erilaiset EU-patenttiin tähdänneet hankkeet eivät tähän asti ole onnistuneet. Nyt uuden yhtenäispatenttijärjestelmän väliaikaisen soveltaminen on kuitenkin käynnissä. Järjestelmä tulee voimaan kaikissa niissä EU-maissa, jotka ovat ratifioineet uutta yhdistettyä patenttitoimioistuinta koskevan kansainvälisen sopimuksen ja sen seurauksena soveltavat yhtenäispatenttia koskevia EU-asetuksia. Väliaikainen soveltaminen päättyy, kun jäsenvaltioiden sopima ”ankkurivaltiona” toimiva Saksa tallettaa uutta patenttitoimioistuinta koskevan sopimuksen ratifiointikirjan, mikä käynnistää koko järjestelmän voimaantulon ja määrittää aloituspäivän.

EU:n uusi patenttijärjestelmä muodostuu yhtenäispatentin (Unitary patent) lisäksi myös yhdistetystä patenttitoimioistuimesta (Unified Patent Court, UPC). Uudessa järjestelmässä patentin saa voimaan mukana olevissa EU-maissa yhdellä hakemuksella. Tämä on parannus nykyjärjestelmään nähden, sillä nyt jokaiseen mukana olevaan maahan on haettava erillinen patenttisuoja. Tällä hetkellä patenttisuoja on mahdollista saada voimaan näissä maissa joko kansallisella hakemuksella tai perinteisen eurooppapatentin kautta.

Perinteisen eurooppapatentin hakeminen ei muutu, sillä sitä haetaan jatkossakin Euroopan patenttivirastosta, eli EPO:sta. Nykyisin EPO:n kautta myönnettävä perinteinen eurooppapatentti pitää vielä saattaa erikseen voimaan eli validoida kussakin halutussa sopimusvaltiossa, joita on yhteensä 38. Kun uusi järjestelmä tulee voimaan, EPO voi hakemuksesta myöntää eurooppapatenttina haetulle keksinnölle yhtenäisen vaikutuksen kaikkien mukaan liittyneiden EU-maiden alueella. Tällöin on kyse yhtenäispatentista. Eli patentin hakemusjärjestelmä ja sen kustannukset pysyvät samoina, mutta uusi järjestelmä tuo säästöä validoin-

ti- ja käännöskustannusten poistuessa sekä maakohtaisten uudistamismaksujen muuttuessa EPOlle maksettavaksi maksuksi.

Uuteen järjestelmään kuuluu olennaisena osana yhdistetty patenttituomioistuin, joka ratkaisee jatkossa sekä perinteisiä eurooppapatentteja että uusia yhtenäispatentteja koskevia riitoja. Uudella patenttituomioistuimella on yksinomainen toimivalta. Tästä seuraa se, että jos patentista aiheutuu erimielisyyksiä, riidat ratkaistaan keskitetysti yhdistetyssä patenttituomioistuimessa. Sen ensimmäinen aste muodostuu keskusjaostosta sekä paikallis- että aluejaostoista. Muutoksenhakuaste sijaitsee Luxemburgissa. Suomen paikallisjaosto tulee toimimaan Helsingissä markkinaoikeuden yhteydessä.

Jatkossa enää tarvita samaa keksintöä koskevia päällekkäisiä oikeudenkäyntejä mukaan liittyneissä EU-maissa. On oletettavaa, että uuden tuomioistuimen ratkaisuilla tulee olemaan yhtenäistävä vaikutus eurooppalaiseen patentteja koskevaan oikeuskäytäntöön sisällöllisesti. Prosessioikeudellisesti toimitaan kuitenkin kunkin mukana olevan maan sääntöjen mukaan, mikä voi aiheuttaa nk. forum shopping -ilmiötä. Kannattaa huomioida, että jos patentinhaltija häviää erimielisyyden yhdistetyssä patenttituomioistuimessa, ulottuu tuomion vaikutus kaikkiin järjestelmään mukaan liittyneisiin maihin.

Miten muutos vaikuttaa yrityksiin?

Uusi eurooppalainen patentointijärjestelmä tulee olemaan suomalaisille yrityksille tärkeä, sillä maamme on väkilukuun suhteutettuna yksi maailman patentti-intensiivisemmistä valtioista. Ottaen huomioon sen, että kotimaisista toimijoista on yli 95 %:a pk-yrityksiä, on Suomen kilpailukyvyn kannalta tärkeää, että kooltaan pienemmillään yrityksillä on tosiasiallinen mahdollisuus suojata ja puolustaa keksintöjään EU:n sisämarkkinoilla. Parhaassa tapauksessa yhtenäispatentista voi muodostua toimiva vaihtoehto, kun patentinhakija miettii itselleen kustannuksiltaan tehokasta ja hyvää tapaa suojata tuotteensa ja palvelunsa.

Toisaalta kun uusi yhtenäispatenttijärjestelmä ensi keväänä aloittaa toimintansa, on todennäköistä, että Suomessa voimassa olevien patenttien määrä kasvaa. Tämä voi rajoittaa erityisesti kotimarkkinoilla toimivien yritysten toimintavapautta. Yritysten tulee olla hereillä ja pitää huolta siitä, etteivät omat tuotteet tai palvelut loukkaa jonkun muun toimijan voimassa olevia patentteja. On mahdollista, että riski joutua osalliseksi patenttiriitaan kasvaa.

Ennen uuden järjestelmän käynnistymistä perinteisten eurooppapatenttien haltijoiden ja hakijoiden on ratkaistava, tulevatko niiden keksinnöt mukana uuteen järjestelmään. Ennen uuden järjestelmän käynnistymistä on noin kolmen kuukauden sunrise-aika, jolloin voi ilmoittaa, ettei oma perinteinen eurooppapatentti tai hakemus tule järjestelmään mukaan (ns. opt-out). Näin voit halutessasi suojautua nk. 1. päivän kanteelta, mikä sitoisi eurooppapatentin tai hakemuksen uuden UPC-patenttitoimioistuimen toimivaltaan.

- Käy läpi omat eurooppapatentit ja hakemukset läpi ja mieti oma strategia suhteessa uuteen järjestelmään.
- Pohdi, onko tarpeen käyttää opt-out-mahdollisuutta ennen järjestelmän voimaantuloa.
- Pidä huoli yrityksesi toimintavapaudesta uudessa järjestelmässä.

KULUTTAJANSUOJASÄÄNTELYYN LUKUISIA MUUTOKSIA

Kuluttajansuojalakiin on viime aikoina tullut runsaasti uutta sääntelyä. Osa muutoksista on jo tullut voimaan, osasta puolestaan voimaantuloa ja tarkkaa säädösten sanamuotoa vielä odotellaan. Useimpien muutosten takana on EU-sääntely. Etenkin verkkokaupan suhteen eurooppalaisen sääntely-ympäristön harmonisointi on paikallaan ja se hyödyttää sekä elinkeinonharjoittajia että kuluttajia. Toisaalta pitää muistaa suomalaisen kuluttajansuojan korkea taso, jonka vuoksi meillä edelleen on voimassa myös tiettyä korkeampitasoista kansallista sääntelyä niiltä osin kuin EU-sääntely sen sallii.

Kuluttajansuojaviranomaisen nettisivut ovat tätä nykyä hyvin informatiiviset ja sieltä kannattaakin käydä katsomassa tuoreimmat muutokset sekä kuluttaja-asiamiehen linjaukset. Kuluttaja-asiamiehen linjausten kautta pyritään antamaan yrityksille ohjeistusta ja tietoa lain säännösten käytäntöön soveltamisesta ja linjausten periaatteita noudattamalla yritys voi varmistaa oman toimintansa lainmukaisuuden. Linjaukset voivat olla joko ala- tai aihekohtaisia tai kuluttaja-asiamiehen kannanottoja siitä, miten uusia säännöksiä tullaan soveltamaan.

Asianmukainen lainsäädännön noudattaminen on vastuullisille toimijoille itsestään selvyyttä, mutta erityisesti hyvä ja riipeä reklamaationhallinta voi olla myös kilpailuetu tai mainetekijä. Someaikakaudella negatiiviset uutiset leviävät huomattavasti nopeammin kuin mukavat asiakaskokemukset.

Kuluttaja-asiamies on 15.7.2020 alkaen voinut hakea tiettyjen kuluttajansuojalain säännösten rikkomisesta markkinaoikeudelta seuraamusmaksun määräämistä. Seuraamusmaksu voi olla enintään neljä prosenttia kyseisen rikkomuksen päättymistä edeltäneen vuoden liikevaihdosta eli kyse ei välttämättä ole mistään kovin pienestä summasta. Vaikka kuluttaja-asiamiehellä onkin ensisijaisesti käytössään neuvotteluvollisuus lain rikkomistilanteissa, kannattaa seuraamusmaksusääntelyn myötä kiinnittää entistä tarkempaa huomiota siihen, ettei säännöksiä tule rikkoneeksi epähuomiossakaan.

Tähän katsaukseen on poimittu muutamia nostoja jo voimaan tulleesta uudesta sääntelystä sekä muutama poiminta siihen, mitä on vielä tulossa. Koska kyse on laajoista kokonaisuuksista ja tulkintakäytäntöä, saati kuluttaja-asiamiehen

linjauksia ei vielä ole, ei tämän katsauksen puitteissa ole mahdollista mennä kovin yksityiskohtaiselle ja kaiken kattavalle tasolle.

Tavarankauppa ja digitaaliset sisällöt sekä palvelut

Tämän vuoden alusta on tullut voimaan uutta sääntelyä, jolla on pantu täytäntöön EU:n tavarankauppadirektiivi sekä digitaalista sisältöä ja digitaalisia palveluita koskeva direktiivi. Muutoksia on tullut pääosin kuluttajansuojalain 5 lukuun ja lakiin on lisätty digitaalista sisältöä ja digitaalisia palveluita koskeva 5 a luku. Aiemmin digitaalisen sisällön tai palvelun viivästyksestä ja virheestä ei ole ollut laissa nimenomaista sääntelyä.

TAVARANKAUPPA

Virhevastuu-aika säilyi Suomessa ennallaan eli se määräytyy jatkossakin tavarantoimituksen käyttöänsä perusteella. EU-direktiivi edellytti vähintään 2 vuoden virhevastuu-aikaa, mutta salli jäsenmaiden itse päättää pidemmästä ajasta. Suomessa täytäntöönpanossa päätettiin näin ollen pitäytyä virhevastuun osalta tavarantoimituksen käytössä, joka käytännössä usein on enemmän kuin 2 vuotta. Muutos entiseen nähden on se, että virheen oletetaan olleen tavarassa jo luovutushetkellä, jos virhe ilmenee vuoden kuluessa siitä, kun kuluttaja on tavarantoimituksen hankkinut. Aiemmin tämä aika oli kuusi kuukautta. Poikkeuksiakin on, eli mainittu ei päde silloin, jos voidaan osoittaa, että kuluttaja on aiheuttanut virheen tai tavarantoimituksen normaali kestoikä on alle vuosi. Muutos aiempaan on myös se, että tavarantoimituksessa on tätä nykyä aina annettava ostajalle takuutodistus pysyvällä tavalla, kirjallisesti tai sähköisesti.

Uudistuneessa sääntelyssä määritellään myös aiempaa tarkemmin virheettömän tavarantoimituksen ominaisuudet. Tavarantoimituksen tulee olla sekä sovitun mukainen että täyttää sille asetetut yleiset vaatimukset, ellei näistä vaatimuksista poikkeamisesta ole ennakolta annettu tietoa, jonka ostaja on nimenomaisesti ja erikseen hyväksynyt. Käytetyn tavarantoimituksen osalta on poistunut mahdollisuus käyttää ”sellaisena kuin se on” -ehtoa.

Uudistuksia on tullut myös siihen, miten virhetilanteessa toimitaan. Kuluttajalla on tätä nykyä vapaus (tietyin reunaehdoin) valita tavarantoimituksen tai uuden virheettömän tavarantoimituksen välillä. Aiemmin elinkeinonharjoittajalla oli tässä tilanteessa enemmän valinnanvapautta. Kuitenkin elinkeinonharjoittajalla on yleensä edelleen mahdollisuus ensisijaisesti korjata tavaraa, jos virhe on vähäinen

tai helposti korjattava. Uusi sääntely mahdollistaa kuluttajalle myös oikeuden hinnanalennukseen tai kaupan purkuun yhden korjaus- tai vaihtokerran jälkeen. Takuuseen ja virhevastuuseen liittyen on tulossa lähiaikoina uusi kuluttaja-asiamiehen linjaus, johon kannattaa perehtyä huolella.

DIGITAALISET SISÄLLÖT JA PALVELUT

1.1.2022 alkaen kuluttajansuojalaissa on ollut oma lukunsa (5a luku) koskien kuluttajille tarjottavia digitaalisia sisältöjä ja palveluita. Tämän sääntelyn piiriin kuuluvat esimerkiksi tietokoneohjelmat, digitaalisessa muodossa olevat pelit, sähköiset kirjat, pilvipalvelut sekä sosiaalinen media. Aikaisemmin digitaalisen sisällön tai palvelun virheestä tai viivästyksestä ei ollut nimenomaista sääntelyä. Uusia säännöksiä sovelletaan sekä sellaisiin sopimuksiin, joista maksetaan vastikkeena kauppahintaa, että sellaisiin, joiden nojalla kuluttaja on sitoutunut (tietyin reunaehdoin) luovuttamaan henkilötietoja.

Elinkeinonharjoittajan vastuulla on toimittaa digitaalisiin sisältöihin ja palveluihin turva- ja muut vastaavat päivitykset tietyn, määritellyn ajan. Aika määräytyy sen perusteella, onko kyseessä kertahankinta vai pidempikestoinen sopimus. Päivityksiin liittyy myös tiedotusvelvollisuus eli elinkeinonharjoittajan tulee kertoa siitä, mikä vaikutus on sillä, jos päivityksiä ei asenneta sekä antaa asianmukaiset asennusohjeet. Kuluttajalla on oikeus olla asentamatta päivityksiä, mutta mikäli tiedotusvelvollisuus on toteutettu asianmukaisesti, on tällä valinnalla yleensä vaikutusta virhevastuuseen. Poikkeuksena päivitysten toimittamiseen on tilanne, jossa kaupantekotilanteessa kuluttajalle on kerrottu siitä, ettei päivityksiä tehdä ja hän on nimenomaisesti ja erikseen tämän hyväksynyt.

Kun sopimus digisisällön tai -palvelun käytöstä päättyy, on elinkeinonharjoittajan annettava kuluttajan pyynnöstä kuluttajan luovuttama tai luoma sisältö hänen saatavilleen maksutta.

Omnibus -direktiivin täytäntöönpano

Ensi vuoden alusta lukien kuluttajansuojalakiin tulee voimaan paljon uutta sääntelyä, joka liittyy ns. Omnibus-direktiivin täytäntöönpanoon. Asiassa on huomioitavaa se, että kansallisessa täytäntöönpanossa oltiin tällä kertaa hieman jäljessä ja itse Omnibus-direktiivi on astunut voimaan ja sitä sovelletaan jo 28.5.2022 alkaen. Omnibus-direktiivin edellyttämiä muutoksia tulee lainsäädäntöön monin paikoin, mm. hinnanalennusilmoituksiin, kuluttaja-arvosteluiden julkaisemiseen, markkinapaikan julkaisijan tiedonantovelvollisuuksiin, sopimattomasta markkinoinnista ja menettelystä aiheutuneiden vahinkojen korvaamiseen ja hakukyselyn tuloksien muuttujista ilmoittamiseen. Näistä ohessa muutamia nostoja.

HINNANALENNUSILMAUKSET

Tavaroita koskevista hinnanalennusilmauksista säännellään kuluttajansuojalain 2 luvun 11 §:ssä. 1.1.2023 lukien näihin ilmauksiin tulee jonkun verran muutoksia.

Jatkossa kun tavaraa markkinoidaan alennuksella tai alennettuun hintaan, tulee markkinoinnissa ilmoittaa myös se alin hinta, jolla tavaraa on markkinoitu hinnanalennusta edeltäneiden 30 päivän aikana. Mikäli markkinointikampanja on yhtäjaksoinen, enintään 60 päivää kestävä, ja hinnanalennus suurenee asteittain, voidaan alimpana hintana ilmoittaa se alin hinta, jolla tavaraa on markkinoitu ensimmäistä hinnanalennusta edeltäneiden 30 päivän aikana. Säännöstä ei sovelleta nopeasti pilaantuviin elintarvikkeisiin, mikä on hyvä asia. Säädösvalmistelussa nostettiin mm. esiin, että ilmausten ulottaminen nopeasti pilaantuviin elintarvikkeisiin voisi vesittää esimerkiksi kauppojen toteuttamat elintarvikkeiden iltatähdet, jotka ovat ruokahävikin minimoimisen kannalta positiivinen ja kannatettava asia.

Hinnanalennusilmauksia koskevat muutokset eivät välttämättä ole kovin yksiselitteisiä ja helppoja toteuttaa ja etenkin alkuvaiheessa näiden osalta voi olla epä tietoisuutta. Kuluttaja-asiamiehen linjausta ”Alennusilmaukset markkinoinnissa” ollaan päivittämässä muutosten osalta ja uudistuneeseen linjaukseen kannattaa perehtyä huolella.

YRITYKSEN JULKAISEMAT KULUTTAJA-ARVOSTELUT

Monet yritykset julkaisevat verkkosivuillaan kuluttaja-arvosteluita. Uusien säännösten mukaan yritysten pitää ennen julkaisua varmistua siitä, että kyseiset arvostelut ovat peräisin sellaisilta kuluttajilta, jotka ovat todellisuudessa käyttäneet tuotetta tai ostaneet tuotteen. Lisäksi yrityksen tulee myös antaa kuluttajille tietoa siitä, onko kyseinen asia varmistettu ja miten se on varmistettu.

Edellä mainitun lisäksi kielletyksi tulee myös myynnin edistämiseksi esittää tekaistuja kuluttaja-arvosteluita tai suositteluita, ostaa kuluttaja-arvosteluita tai suositteluita ja vääristellä kuluttaja-arvosteluita tai sosiaalisen median suositteluita.

MARKKINAPAIKAN TARJOAJIEN TIEDONANTOVELVOLLISUUS

Verkkokauppojen lisäksi verkossa toimii myös virtuaalisia markkinapaikkoja, joissa kuluttaja voi tehdä sopimuksia muiden kuluttajien tai yritysten kanssa. Jatkossa markkinapaikan tarjoajan on ennen sopimuksen tekemistä muun muassa ilmoitettava kuluttajalle, jos myyjänä toimii elinkeinonharjoittaja tai jokin muu taho. Jos myyjänä toimiikin yksityishenkilö, on markkinapaikan tarjoajan kerrottava, ettei kuluttajansuojalainsäädäntö sovellu tehtyyn sopimukseen.

Muutokset koti- ja puhelinmyyntiin

Samassa yhteydessä Omnibus-direktiivin edellyttämien muutosten kanssa päätettiin tehdä myös kansallisia muutoksia koti- ja puhelinmyyntiin. Uudistukset perustuvat hallitusohjelmakirjauksiin ja niiden taustalle tehtiin myös lukuisia selvityksiä. Muutokset tulevat voimaan 1.1.2023 lukien.

Kotimyyntiin osalta kuluttajan peruuttamisoikeus laajenee. Vuoden alusta kuluttajalla on peruuttamisoikeus myös sellaisissa sopimuksissa, jotka koskevat kuluttajan vaatimusten mukaan tehtyjä tavaroita (ns. mittatilaustuotteet), jos sopimus tehdään sellaisella kotikäynnillä, jota kuluttaja ei ole itse pyytänyt.

Puhelinmyynnissä otetaan käyttöön kirjallinen vahvistusmenettely. Puhelinmyyjän on toimitettava tekemänsä tarjous kuluttajalle puhelun jälkeen kirjallisesti ja kuluttajan tulee hyväksyä tämä kirjallisesti. Jos kuluttaja ei hyväksy tarjousta kirjallisesti, sopimus ei sido kuluttajaa. Vahvistuksen laiminlyönnistä voidaan määrätä yritykselle seuraamusmaksu.

Sääntelyvaiheessa edellytettiin, että lainsäädännön vaikutuksia erityisesti lehtien puhelinmyyntiin tullaan arvioimaan kahden vuoden kuluttua sääntelyn voimaantulosta.

KULUTTAJALUOTTOJA KOSKEVAN SÄÄNTELYN TARKISTAMINEN

Kuluttajaluottoja koskevaan sääntelyyn on viime vuosina tullut paljon muutoksia. 1.9.2019 alkaen voimaan tuli 20 %:n korkokattosääntely sekä luottokustannuksia koskeva katto. Koronapandemian aikana voimassa on ollut myös väliaikaista sääntelyä liittyen korkokattoon, ensin 1.7.2020 – 31.12.2020 ja sen jälkeen 1.1.2021 – 30.9.2021.

Kuluttajaluottoja koskevaan sääntelyyn on kuitenkin tulossa lisää muutoksia, ja tätä koskeva työryhmän mietintö on ollut lausuntokierroksella keväällä 2022. Lakimuutokset etenevät eduskuntaan todennäköisesti vielä tämän vuoden aikana.

Työryhmämietinnössä ehdotettiin korkokaton laskemista nykyisestä 20 prosentista 15 prosenttiin ja korkokaton sitomista korkolaissa tarkoitettuun viitekorkoon. Hyvää luotonantotapaa koskevassa säännöksessä tultaisiin jatkossa entistä tarkemmin määrittelemään se, millainen markkinointi olisi hyvän luotonantotavan vastaista. Kuluttajaluottojen mainonnan yhteydessä ehdotettiin annettavaksi tietyn asiasisällön mukaista varoitusta. Uutta sääntelyä ehdotettiin myös eri maksupöjen esittämisjärjestykseen verkosta ostettaessa sekä laajennuksia henkilöllisyyden todentamisvelvollisuuteen. Esitettyjen uusien säännösten rikkominen voi johtaa seuraamusmaksun määräämiseen.

Henkilöön kohdistuvat palvelut

Kuluttajansuojalakiin on suunnitteilla myös uutta sääntelyä henkilöön kohdistuvista palveluista. Kyseinen uusi 9 a luku on vielä eduskunnan käsittelyssä, joten sen lopullinen sisältö ja voimaantulon ajankohta ei ole vielä täysin varmaa. Uuden luvun soveltamisalaan kuuluisivat näillä näkymin terveys- ja sosiaalipalvelut, varhaiskasvatus- ja koulutuspalvelut, ulkonäköön kohdistuvat palvelut, liikunta- ja muut hyvinvointipalvelut, elämyspalvelut ja vapaa-ajan kurssit, juhla- ja ravintolapalvelut sekä taksiliikenteen palvelut. Palveluiden kirjo tällä soveltamisalalla on erittäin laaja.

Kyseisen uudistuksen tarkoituksena on selkeyttää kuluttajan- ja elinkeinonharjoittajan oikeuksia ja velvollisuuksia ns. henkilöön kohdistuvien palveluiden virhe- ja viivästystilanteissa. Nykyinen kuluttajansuojalaki ei sisällä omia säännöksiä henkilöön kohdistuvien palveluiden virhe- ja viivästystilanteista, mutta esimerkiksi kuluttajariitalautakunnan käytännössä on näissä tilanteissa osittain sovellettu analogisesti tiettyjä kuluttajansuojasääntelyn yleisperiaatteita. Uuden sääntelyn hyvänä puolena onkin se, että henkilöön kohdistuvien palveluiden erityispiirteet pystyttäisiin ottamaan paremmin huomioon. Nimenomaiset säännökset lisäävät myös oikeusvarmuutta ja ennakoitavuutta. Sääntelyn olisi kuitenkin oltava selkeää ja riittävän tasapainoista.

Uudesta 9 a luvusta löytyisivät säännökset palvelun suorittamisesta (sisältäen mm. neuvontavelvollisuuden ja mahdolliset lisätoimenpiteet palveluun), seuraamukset palvelun viivästyisestä ja virheellisyydestä sekä myös säännökset kuluttajan velvollisuuksista ja sopimusrikkomuksen seuraamuksista. Uutena seuraamuksena olisi esimerkiksi se, että kuluttajalla olisi oikeus saada hinnanalennusta palvelun viivästymisen vuoksi, mikäli viivästys on olennainen. Näillä näkymin kuluttaja saisi myös kieltäytyä toimeksisaajan suorittamasta virheen oikaisusta, jos kieltäytymiseen on perusteltu syy. Perusteltuna synnä voisi olla esimerkiksi se, että palvelu on suoritettu niin taitamattomasti, että kuluttajalla on aihetta epäillä palvelun suorittajan ammatillista osaamista.

Lakiin ehdotetaan myös nimenomaista säännöstä oikeudesta sopia vakiokorvauksesta (peruutusmaksu), mikäli kuluttaja peruuttaa palvelun liian myöhään. Kyseisen vakiokorvauksen tulee olla kohtuullinen ottaen huomioon mm. palvelun hinta, peruutuksen ajankohta, sopimuksen täyttämiseksi suoritettut toimenpiteet sekä muut seikat. Kuitenkin mikäli peruutus johtuisi sellaisista olosuhteista, joita kuluttaja ei ole voinut kohtuudella välttää tai voittaa, voisi kuluttaja vapautua ko-

konaan vakiokorvauksen maksamisesta. Tämä on muutos nykyiseen käytäntöön, jossa peruutusmaksuja on lähinnä kohtuullistettu ylivoimaisen esteen vuoksi.

Nähtäväksi jää, tekeekö eduskunta vielä jotain muutoksia esitettyyn lainsäädäntöön ja milloin se tulee voimaan. Myös näiden muutosten osalta kuluttaja-asiamies tulee todennäköisesti antamaan oman linjauksensa, joka toivottavasti sisältää myös soveltamisohjeita käytännön tilanteisiin.

MUITA LAINSÄÄDÄNTÖASIOITA

Muutoksia asunnon ja työpaikan välisten matkakustannusten verovähennyksiin

Asunnon ja työpaikan välisiä matkakustannuksia koskevaan tuloverolain 93 §:ään tehtiin väliaikainen verovuotta 2022 koskeva muutos. Matkakuluvähennyksen enimmäismäärää tuloverolain 93 §:n 1 momentissa korotettiin 7 000 eurosta 8 400 euroon. Lisäksi kilometrikohtaisesta matkakuluvähennyksestä verovelvollisen omistamalla tai hallitseamalla autolla tai käyttöetuautolla kuljettaessa säädettiin Verohallinnon päätöksen sijaan suoraan tuloverolain 93 §:n 2 momentissa. Kilometrikohtaisen matkakuluvähennyksen määrä omalla autolla kuljettaessa on 0,30 euroa kilometriltä ja käyttöetuautolla kuljettaessa 0,24 euroa kilometriltä silloin, kun halvimpana kulkuneuvona pidetään muuta kuin julkista kulkuneuvoa.

Väliaikaisen muutoksen tavoitteena on sekä vastata polttoaineen hinnan nousun aiheuttamiin lisäkustannuksiin että tukea verovelvollisten työn tekoa tilanteissa, joissa oman auton käyttö on välttämätön kodin ja työpaikan välisiin matkoihin. Valtiovarainministeriössä valmisteltavan lakiehdotuksen perusteella hallitus tulee esittämään, että kyseisiä asunnon ja työpaikan välisten matkakustannusten enimmäismäärän korotusta ja kilometrikohtaisesta vähennyksestä säätämistä jatkettaisiin myös vuodelle 2023.

Eri yhteisöjen etäkokouksia koskevat lakimuutokset tulivat voimaan heinäkuussa

Eri yhteisöjen etäkokouksia koskevat lakimuutokset tulivat voimaan heinäkuussa 2022. Osakeyhtiölakiin, osuuskuntalakiin, yhdistyslakiin ja asunto-osakeyhtiölakiin tehdyt muutokset korvaavat koronapandemian aikana voimassa olleen väliaikaisen lainsäädännön. Lainsäädännöllä helpotetaan etäosallistumista yhtiökokouksiin, osuuskunnan ja edustajiston kokouksiin sekä yhdistyksen ja valtuutettujen kokouksiin.

Lainsäädäntö mahdollistaa sen, että yhtiön, osuuskunnan tai yhdistyksen hallitus voi päättää perinteisten fyysisten kokousten lisäksi myös ns. hybridikokouksen järjestämisestä siten, että myös etäyhteyden välityksellä osallistuvilla on kokouksen aikana mahdollisuus käyttää oikeuksiaan täysimääräisesti. Yhtiöjärjestyksessä tai säännöissä voidaan myös edellyttää hybridikokouksen järjestämistä.

Uusi lainsäädäntö mahdollistaa myös kokonaan etäyhteyden välityksellä ilman kokouspaikkaa pidettävät yhtiökokoukset, osuuskunnan ja edustajiston kokoukset sekä yhdistyksen ja valtuutettujen kokoukset. Näissäkin kokouksissa osallistujien on voitava käyttää oikeuksiaan täysimääräisesti kokouksen aikana. Puheoikeutta on voitava käyttää suullisesti. Etäkokouksen pitäminen edellyttää yhtiöjärjestys- tai sääntömääräystä.

Hybridi- ja etäkokousten lisäksi osakeyhtiö, osuuskunta, yhdistys ja asunto-osakeyhtiö voivat tarjota fyysisiin kokouksiin myös muita rajoitetumpia etäosallistumiskeinoja, kuten ennakkoäänestysmahdollisuuden ja mahdollisuuden käyttää puheoikeutta kirjallisesti ennen kokousta tai kokouksen aikana.

Väärinkäytösten ilmoittajien suojelua koskeva sääntely tulossa voimaan

Hallituksen esitys väärinkäytösten ilmoittajien suojelua koskevaksi lainsäädännöksi annettiin syyskuun loppupuolella ja lait tulevat todennäköisesti voimaan vuoden 2023 alusta lukien. Ilmoittajien suojelua koskevalla lainsäädännöllä pannaan kansallisesti täytäntöön ns. whistleblowing-direktiivi. Sääntelyä sovelletaan työn yhteydessä havaittujen väärinkäytösten ilmoittamiseen.

Ilmoittajien suojelua koskeva sääntely velvoittaa yksityisen ja julkisen sektorin oikeushenkilöt, joilla on vähintään 50 työntekijää, perustamaan sisäisen ilmoituskanavan epäiltyjä väärinkäytöksiä koskevien ilmoitusten vastaanottoon. Sellaisilla finanssisektorin ja rahanpesusääntelyn soveltamisalan piiriin kuuluvilla toimijoilla, joilla on jo nykyisin velvollisuus ylläpitää sisäistä ilmoituskanavaa, on velvollisuus perustaa lain mukainen sisäinen ilmoituskanava työntekijämäärästä riippumatta. Sisäinen ilmoituskanava on mahdollista perustaa konsernitasolla ja sen tulee olla ainakin työntekijöiden käytettävissä. Väärinkäytösten ilmoittajia vastaan ei saa ryhtyä vastatoimiin.

Tällä hetkellä on vielä epävarmaa, tuleeko lakiin kaikkia yrityksiä koskeva siirtymäsäännös lain vaatimukset täyttävän sisäisen ilmoituskanavan käyttöönottoon. Alle 250 työntekijän yksityisen sektorin yrityksille on kuitenkin tulossa 17.12.2023 asti kestävä siirtymäaika sisäisen ilmoituskanavan käyttöönottoon. Muilta osin ilmoittajien suojelua koskevaa sääntelyä on kuitenkin tarkoitus soveltaa kaikkiin yrityksiin heti lain voimaantulosta lähtien.

Keskuskauppakamari tarjoaa ilmoituskanava.fi -palvelua, jonka avulla on mahdollista toteuttaa sisäinen ilmoituskanava väärinkäytöksiä koskevien ilmoitusten vastaanottamiseen.

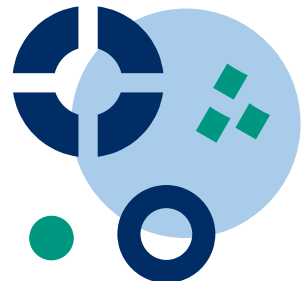
IPR ja EU-pakotteet

Ukrainan sodan vuoksi säädetyt EU:n pakotteet koskevat myös IPR:iä eli immateriaalioikeuksia, joita ovat muun muassa patentit, tavaramerkit ja mallit. EU on nimennyt pakotteiden kohteiksi yksityis- ja oikeushenkilöitä, joiden kaikki varat on jäädytetty, kuuluivatpa ne hänelle suorasti tai epäsuorasti. Käytännössä kaikkien sisämarkkinoilla toimivien sekä julkisten että yksityisten tahojen tulee noudattaa EU-pakotteita.

EU on päivittänyt 8.9.2022 IPR:ä koskevat pakoteohjeet. Niistä löytyy vastauksia useisiin kysymyksiin. Esimerkiksi rikkovatko asiamiehet EU:n pakotteita, jos he jatkavat uudistamismaksujen maksamista Venäjän ja Valko-Venäjän IPR-virastoille koskien rekisteröityjä tavaramerkkejä, patentteja tai muista immateriaalioikeuksia?

Vastaus (kysymys nro 15) kuuluu kokonaisuudessaan seuraavasti: “The restrictions provided for in Council Regulation (EU) 269/2014 only apply to persons and entities included in Annex I to Council Regulation 269/2014, as well persons and entities owned or controlled by them. As long as the Russian and Belorussian intellectual property offices are not designated and they are not controlled by a designated person, they are not subject to the restrictions provided for in Council Regulation (EU) 269/2014, in which case EU persons are allowed to continue paying renewal fees for trademarks, patents or other IPRs registered to the Russian and Belorussian intellectual property offices.” Eli uudistamismaksujen maksaminen ei ole pakotteiden alaista niin kauan kuin IPR-virasto itse ei ole pakotteiden kohteena tai pakotelistalla olevan kontrolloitu.

Ohjeet löytyvät EU:n verkkosivuilta.

Tuki tietoturvan kehittämiseen

Hallitus valmistelelee asetusta tueksi tietoturvan kehittämiseksi. Ehdotuksen mukainen tietoturvan kehittämisen tuki eli niin kutsuttu ”tietoturvaseteli” on tarkoitettu suunnata yhteiskunnan toiminnan kannalta kriittisten alojen yrityksille ja yhdistyksille. Etenkin pienten ja keski suurten yritysten ja yhdistysten osalta on havaittu parannettavaa varautumisessa. Tarkoituksena on varmistaa tietoturvan ja tietosuojan taso niin yksityisen kuin julkisen sektorin toimijoiden tietojärjestelmissä erityisesti kriittisillä toimialoilla kuten terveydenhuollossa, energiahuollossa, finanssialalla, vesihuollossa sekä liikenteessä ja digitaalisessa infrastruktuurissa ja sen palveluissa.

Ehdotetulla tietoturvasetelillä olisi kaksi suuruusluokkaa. Pienempi seteli olisi arvoltaan enintään 15 000 euroa hakijaorganisaatiota kohden. Tätä pienempää seteliä voitaisiin hyödyntää esimerkiksi tietojärjestelmien tarkastus- ja arviointityöhön, tietoturvan parantamiseen tähtääviin hankintoihin sekä henkilökunnan kouluttamiseen ja osaamisen kehittämiseen. Omavastuuta ei ole eli yritys saa käyttää seteliä kattamaan syntyneet kustannukset kokonaisuudessaan.

Suurempi tietoturvaseteli olisi tarkoitettu uhkamallinnuksiin ja hyökkäyksenestotestauksiin, tärkeimpien sähköisten palveluiden varautumistason testaamiseen ja näistä nouseviin välittömiin tietoturvallisuutta parantaviin toimiin ja se olisi arvoltaan enintään 100 000 euroa. Suuremmalla tietoturvasetelillä voisi kattaa 70 prosenttia tietoturvaprojektin kuluista, eli hakijan omavastuuosuus projektin rahoituksesta olisi 30 prosenttia. Tuki myönnettäisiin vähämerkityksellistä de minimis -tukea koskevien valtioneuvoston päätösten perusteella.

Asetuksen on tarkoitus olla määräaikainen vuoden 2024 loppuun. Liikenne- ja viestintäviraston Kyberturvallisuuskeskus toimisi ehdotuksen mukaan tukihakemusten käsittelijänä ja myöntäjänä. Aikataulu ei ole vielä varmistunut, mutta tarkoituksena on, että tietoturvaseteliä voitaisiin hakea jo tästä syksystä alkaen. Ehdotuksen mukaisten tukien tuloa haettaviksi voi seurata Kyberturvallisuuskeskuksen sivuilta.

KESKUS- KAUPPAMARI

Keskuskauppamari, World Trade Center Helsinki,
PL 1000, Aleksanterinkatu 17, 00100 Helsinki | puh. 09 4242 6200
keskuskauppamari@chamber.fi | @K3FIN
[kauppamari.fi](https://www.chamber.fi)